

ОДЛУЧИВАЊЕ О НЕОБРАЗЛОЖЕНОЈ ЖАЛБИ

У пракси редовних судова није редак случај да се жалбом добија првостепена пресуда „због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и због погрешне примене материјалног права“, а да се уз то ништа не каже које су чињенице погрешно односно непотпуно утврђене и у чему је суд погрешно у примени права. У пресуди којом је одбио једну такву жалбу и потврдио првостепену пресуду, републички врховни суд је навео да је, испитујући првостепену пресуду, по службеној дужности пазио на битне повреде одредаба парничног поступка и правилну примену закона. У погледу чињеничног стања у тој пресуди није ништа речено.

Поводом захтева за заштиту законитости савезног јавног тужноца, Савезни суд имао је у овој истој ствари да оцени, да ли је другостепени суд одлучујући о необразложеној жалби, био дужан да испитује да ли су у првостепеној пресуди чињенице правилно утврђене. Према пресуди Савезног суда, „по жалби која само цитира законске формулације повреда због којих се пресуда може побитијати, а одређено не указује на конкретне повреде и пропусте које је суд учинио, другостепени суд правилно поступа кад применом одредбе члана 365, став 2. ЗПП пресуду испитује у погледу битних повреда одредаба парничног поступка и у погледу правилне примене материјалног права“.

„Ово логично произилази и из тога што је суд, и кад нису дати ни образложење жалбе ни основи добијања, обавезан да по жалби испитује пресуду у погледу битних повреда одредаба парничног поступка и у погледу правилне примене материјалног права, дакле, у погледу оних повреда на које наука странака може пропустити да укаже због непознавања права. Међутим, очигледно је да за сазнање о неправилно утврђеном чињеничном стању није потребно стручно правно образовање и да странка, и без стручне помоћи, може да укаже које чињенице сматра неправилно утврђеним, што најчешће и бива“ (пресуда Савезног суда број Гзс 61/77. од 27. IX 1977).

Иако у смислу члана 13. Закона о судовима удруженог рада одредбе главе двадесет пете Закона о парничном поступку, које прописују поступак по правним лековима, нису у примени у поступку пред судовима удруженог рада, а тиме ни прописи ЗПП о жалби, с обзиром на

последњи став образложења у пресуди Савезног суда, који се, уосталом, не позива на неку одредбу закона већ се заснива на искуству суда, може да се постави питање да ли је сврсисходно да се и у жалбеном поступку пред судом удруженог рада стане на исто становиште. Практика тог поступка у пуном је развитку, а у тој пракси пред Судом удруженог рада Србије, с времена на време, јављају се и необразложене жалбе, било да су потпуно необразложене (некад најављено образложење и не стигне суду), било да се жалба своди на голо тврђење да суд није правилно утврдио чињенично стање.

Размишљање о овом питању треба да пође од одредбе члана 36. ЗОСУР где се, приликом одлучивања о жалби, за суд удруженог рада поставља правило у погледу разлога због којих се жалбом може побити пресуда у битно истој формулацији као што је то учињено у члану 353. ЗПП, то јест, одлука суда удруженог рада донета у првом степену може се жалбом побити „због битних повреда правила поступка, због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања или због погрешне примене материјалног права“.

Међутим, у члану 37. ЗОСУР друкчије су одређене границе испитивања првостепене пресуде него што је то учињено у члану 365. ЗПП. Према одредби члана 37. ЗОСУР, „другостепени суд удруженог рада испитује по службеној дужности првостепену одлуку у целини, без обзира у коме се делу или из којих се разлога одлука побија жалбом, ако је у питању примена принудних прописа или правила морала самоуправног социјалистичког друштва.“

Формулација члана 37. ЗОСУР успоставља обавезу другостепеног суда да жалбом побијану одлуку, без обзира на садржину жалбе, испитује у целини само под условом да је у питању „примена принудних прописа или правила морала самоуправног социјалистичког друштва“. Стога би и у пракси другостепеног суда удруженог рада могло да се стане на становиште које би било блиско ставу Савезног суда. Другим речима, другостепени суд удруженог рада могао би да не испитује чињенице на којима се пресуда заснива, ако се жалбом ничим одређено не конкретизује у чему је чињенично стање погрешно односно непотпуно утврђено, ако при томе суд оцени да нису у питању примена принудних прописа нити правила морала самоуправног социјалистичког друштва. Оваквом схватању ништа не противречи у одредбама о поступку пред другостепеним судом удруженог рада, пошто других одредаба о границама испитивања првостепене пресуде нема.

У одсуству ближих одредаба, какве су дате кад редовни суд, одлучујући о жалби, поступа у парничном поступку, границе испитивања пресуде по необразложеној жалби у поступку пред другостепеним судом удруженог рада треба одредити разматрањем и других одредаба Закона о судовима удруженог рада, о поступку у целини, међу којима има и таквих које важе истовремено и за суд првог степена као и за суд другог степена. Међу такве спада и члан 32. став 2. ЗОСУР, којим је суђење пред судовима удруженог рада постављено на суштински различите гемеље од суђења у парничном поступку одредбом да суд удруженог

рада није везан за захтев учесника у поступку за разрешење спорног односа, ако, насупрот оваквом начелном опредељењу у вршењу функције суда удруженог рада, није законом другачије одређено.

Овде се не може улазити ближе у фундаментална питања улоге суда удруженог рада, којом се овај суд посебно усмерава на заштиту оних интереса које друштвена заједница има за правилно успостављање и остваривање самоупрваних права у конкретно удруженом раду. Уколико је реч о процесуалним овлашћењима која суд удруженог рада има ради утврђивања материјалне истине о чињеницама које су релевантне за правилно разрешење спорног односа, може се основано стати на становиште да суд удруженог рада и у другом степену има сва овлашћења која и суд првог степена да своју одлуку доноси на основу истинитих чињеница и да приликом разрешавања спорног односа није везан за захтев учесника у поступку, а посебно учесника у жалбеном поступку.

Било да жалба само уопштено указује на погрешно односно непотпуно чињенично стање (може, чак, и да користи неправилно утврђено чињенично стање, да би се остварио захтев жалбе), било да жалба побија пресуду због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања, а одређено о томе ништа не каже — другостепени суд удруженог рада дужан је да испита првостепену пресуду у погледу оних чињеница које су од значаја за правилно разрешење спорног односа у друштвеном интересу. То ће бити увек случај кад учесници у спорном односу не располажу слободно правима и обавезама из самоуправног односа, односно, кад се у спорном односу налазе и елементи уставом, законом и самоуправним општим актом утврђених друштвених интереса у удруженом раду.

У прилог оваквог становишта говори и обавеза редовног суда кад поступа у парничном поступку да у смислу члана 370. став 2. ЗПП укине пресуду првостепеног суда и предмет врати на поновно суђење и у случају кад странка није побијала пресуду због погрешно или непотпуно утврђеног стања, ако се приликом решавања о жалби појави оправдана сумња да су чињенице на којима је првостепена пресуда заснована правилно утврђене. Савезни суд у образложењу напред наведене пресуде указује на ову одредбу и додаје да у случају на који се пресуда односи то није било у питању.

Сумњом о којој је реч у члану 370. ЗПП штити се друштвени интерес да се пресуђење спора у парници заснива на правилно утврђеним, то јест, истинитим чињеницама. Будућношћу другостепеног суда удруженог рада у погледу истинитости чињеница о спорном односу у самоуправном удруженом раду, приликом испитивања пресуде по необразложеној и свакој другој жалби, штити се друштвени интерес у самоуправним односима конкретног удруженог рада кад учесници не могу да располажу својим правима изван уставом, законом или самоуправним општим актом утврђених норми о њиховим међусобним односима.